

השאהנאמה: סיפורי אהבה וגבורה בספר המלכים הפרסי

Love and War: Persian miniatures of the Shahname

0821-6379-01

שיעור בחירה, 2 ש"ס

ד"ר נעמי הגר

nomihe@gmail.com

שעות קבלה: עפ"י תיאום טלפוני (054-3186379)

דרישות הקורס : בחינת סיום

מרכיבי הציון הסופי: בחינת סיום 100%

השאהנאמה, ספר המלכים שנכתב באיראן על ידי המשורר פרדוסי סביב שנות האלף, מקבץ בתוכו את סיפורם של חמישים מלכי איראן מבריאת העולם ועד לכיבוש המסלמי של איראן במאה ה-7. תולדות השושלות הפרסיות נקראות כמאבק נצחי וקוסמי בין כוחות הטוב והרע וכדיון בשאלות של סמכות שלטונית ולגיטימציה. האפוס עומס טרגדיה אחר טרגדיה, בין ביחסי אבות ובנים, בין ביחסים בין המינים ובין ביחסים בין שולטים לנשלטים. כך הופך אפוס זה להיות ליצירה הקנונית בהא הידיעה ברחבי העולם דובר הפרסית עד ימינו אנו.

בתחילת המאה ה-14 צצים ועולים עותקים מאוירים של היצירה הכוללים לעיתים אף יותר מ-200 מיניאטורות לעותק אחד. המיניאטורות מתמקדות בחיי החצר הפרסית על מנהגיה ומשתאותיה, בסיפורי גבורה גדולים, בסיפורי אהבה בלתי אפשריים ובלתי ממומשים, בטרגדיות קורעות לב על אב הרוצח את בנו ועל יורש העצר שנחשד באונס אמו החורגת ונאלץ לעבור באש כדי להוכיח את תומתו. כדי לתת תקווה לאנושות הסובלת מידי פעם גם "הטובים" מנצחים. במהלך הקורס נבחן כמה מן העותקים המפורסמים ביותר של השאהנאמה מתחילת המאה ה-14 ועד למאה ה-17, הן מבחינה סגנונית, הן מבחינת משמעות וננסה להבין כיצד ומדוע הפך השאהנאמה המאויר לכלי תעמולה ראשון במעלה של שליטי המרחב המסלמי באותה תקופה.

The Shahname, the book of Kings, was composed around the year 1000 by the poet Firdusi. It is comprised of myths relating to 50 Iranian kings from the creation of the world until the Arab occupation of Iran in the 7th century. The epos reads as a constant, eternal struggle between the forces of good and evil and their servants; as a struggle between legitimate rulers and usurpers. The reader is struck by a string of tragedies, between fathers and sons, between women and men, between rulers and the ruled. Because of this content, the Shahname soon became and still is the most canonical Persian work.

Since the beginning of the 14th c. miniatures were added to the copies of the Shahname. Some copies are poor in miniatures, whilst others boast more than 200 miniatures each. The miniatures represent rich court life, wild parties, deeds of great heroism, battles to the bitter end between fathers and sons, fabricated rapes etc. In some of the battles the forces of good prevail, so not all hope is lost.

In this class we'll examine some of the most famous copies of the Shahname mss. ranging from the 14th to the 17th c., both from the viewpoints of composition and content. We'll attempt to understand the reasons behind the popularity of the epos and the ways in which the various copies were used as the most important tool of propaganda by its royal patrons.

1. מבוא: המונגולים באים, המונגולים באים-הכיבוש המונגולי והשלכותיו על האמנות והפוליטיקה של המרחב המסלמי עד לסוף המאה ה-17

Morgan, D., *The Mongols* (Malden Mass., 1990), chapters 3 and 6, 55-83, 136-174.

2. מבוא: הציור הפרסי - מקורות והתחלות

Grabar, O., *Mostly Miniatures*, (Princeton and Oxford, 2000), chapters 3 and 4, 30-121.

Blair, S., "The Development of the Illustrated Book in Iran," *Muqarnas* 10(1993), 266-274.

Grabar, O. "Why was the Shahnama Illustrated?," *Iranian Studies* 43/1(2010), 91-96.

3. השאהנאמה: היצירה ומחברה

Davidson, O. M., "The Text of Ferdowsi's Shahnama and the Burden of the Past," *Journal of the American Oriental Society* 118(1998), 63-68.

Marlow, L., "Kings, Peasants and Shoemakers: Social Structure in Firdausi's Shahnameh," *Harvard Middle Eastern and Islamic Review* 2/11(1995), 88-108.

4. דימויים מוקדמים: צלחות הכסף הססניות, צלחות הקרמיקה והספל בגלרית הפרייר Freer

Simpson, M. S., "The Narrative Structure of a Medieval Iranian Beaker," *Ars Orientalis* 12(1981), 15-24.

Gray, B., "Shahnama Illustrations from Firdausi to the Mongol Invasions," in *The Art of the Saljuks in Iran and Anatolia*, ed. by R. Hillenbrand (Costa Mesa, 1994), 96-105.

5. השאהנאמה "הקטנים": כפיפות הדימוי לטקסט

Simpson, M.S., "The Illustration of an Epic: The Earliest Shah-Namehs Manuscripts," (unpublished Ph.D. Thesis), (Cambridge, Mass., 1978) 1-14.

_____, "A Reconstruction and Preliminary Account of the 1341 Shahnama, in *Persian Painting from the Mongols to the Qajar*, ed. by R. Hillenbrand (London and New York, 2000), 217-247.

6. הדמוט שאהנאמה: השאהנאמה בשירותם של המונגולים

Grabar, O. and Blair, S., *Epic Images and Contemporary History* (Chicago and London, 1980), 13-27 and 46-55.

7. השאהנאמה בתקופה התימורית: מלחמת תרבות "על גבו" של השאהנאמה

Hillenbrand, R., "Exploring a Neglected Masterpiece: The Gulistan Shahnama of Baysunghur," *Iranian Studies* 2010/1 (2010), 97-126.

Simpson, M. S., "Muhammad Juki's Shahnamah of Firdausi," *Iranian Studies* 44/4(2010), 596-601.

Sims, E., "The Illustrated Manuscripts of Firdausi's Shahnama Commissioned by Princes of the House of Timur," *Ars Orientalis* 22(1992), 43-68.

8. ההוטון שאהנאמה: השאהנאמה בשירותם של השיעים (שני שיעורים)

Canby, S. R. and Mariani, P. *The Shahnama of Shah Tahmasp : the Persian Book of Kings* (New York, 2011).

Hillenbrand, R., "The Iconography of the Shah-nama-yi Shahi," *Pembroke Papers* 4(1996), 53-78.

Welch, S. C., *A King's Book of Kings* (New York, 1972), 15-76.

9. השאהנאמה של אסמאעיל ה-II: הפטרון האקסצנטרי

Robinson, B.W., "Ismail II's Copy of the Shahnama," *Iran* 14(1976), 1-8.

10. תמות מרכזיות: א. אבות ובנים

ב. אהבות אבודות

ג. הטוב והרע ואולי גם המכוער

Davis, D., *Epic and Sedition: the Case of Ferdowsi's Shahnameh*, (Fayetteville, 1999).

Davidson, O.M., "Women's Lamentations as Protest in the 'Shahnama'," in *Women in the Medieval Islamic World*, ed. by G.R.G. Hambly (Basinkstoke, 1998), 131-146.

כללי:

Davidson, O. and Simpson, M.S., eds., *Ferdowsi's Shahnama; Millennial Perspectives* (Boston, 2013).

Hillenbrand, R., ed. *Shahnama: the Visual Language of the Persian Book of Kings*, (Aldershot, 2004).

Robinson, B. W. *The Persian Book of Kings : An Epitome of the Shahnama of Firdawsī*, (London, 2002).

תרגום חלקי לעברית:

פירדوسی, שאה-נאמה: ספר המלכים, תרגם אליעזר כגן, (ירושלים, כרך א' 1977, כרך ב' 2002).

תרגום לאנגלית:

Davis, D. *Shahnameh: The Persian Book of Kings*, (New York, 2006).

Internet Sites

<http://etcweb.princeton.edu/shahnama/start.epl>

<http://shahnama.caret.cam.ac.uk/new/jnama/page/>

<http://www.fitzmuseum.cam.ac.uk/gallery/shahnameh/index.html>